

Prvorepublikový

Přinášíme vám tiskovinu k významnému dni stého výročí založení republiky. I v Jaroměři se událo mnoho věcí. Pojděte se s námi dozvědět, co vše vás v tento mimořádný den čeká.

Zpravodájek

Ročník 1. Číslo 1.

V sobotu. V Jaroměři. 18. 8. 2018.

Za 15 hal.

Československý stát prohlášen

Lidové noviny. Roč. 26. Čís. 297., v úterý 29. října 1918.

Lide československý!

Tvůj odvěký sen stal se skutkem. Stát československý vstoupil dnešním dnem v řadu samostatných kulturních států světa.

Národní výbor, nadaný důvěrou veškerého lidu československého, přejal jako oprávněný a zodpovědný činitel do svých rukou správu Tvého státu.

Lide československý!

Vše, co podnikáš, podnikáš jako nový svobodný člen velké rodiny samostatných svobodných národů. Novým činem v této chvíli zahajují se nové a bohaté a slavné dějiny Tvé. Nezklameš očekávání celého kulturního světa, který s žehnáním na rtech vzpomíná Tvých slavných dějin, jež vyvrcholily v nesmrtelných výkonech československých legií na západním bojišti a v Sibiři.

Celý svět sleduje Tvůj krok do nového života, Tvůj vstup do země zaslíbené.

Nezapomínej národní

kázně a buď si stále vědom, že jsi občanem svého státu nejen se všem právy, nýbrž i povinnostmi.

Na počátku velkého díla ukládá Ti Národní výbor, ode dneška Tvá vláda, aby Tvé chování a Tvá radost byly důstojné velké chvíle nynější. Naši osvoboditelé Masaryk a Wilson nesmí být zklamáni ve svých přesvědčení, že dobyli svobodu národu, který dovede sobě vládnout.

Ni jediným rušivým činem nesmí býti zkaleny velké okamžiky, ni jediný z Vás nesmí

se dopustiti ničeho, co by mohlo vrhnout stín na čisté jméno národa, každý z Vás musí bezvýhradně šetřiti všeho, co jiným je svato.

Svobody osobní a majetku soukromého nesmí býti dotčeno.

Dbejte bezvýhradně rozkazů Národního výboru!

V Praze, 28. října 1918.

Za Národní výbor československý: Dr. Fr. Soukup. Jiří Stříbrný. Ant. Švehla. Dr. Vavro Šrobér. Dr. Alois Rašín.

První zákon.

Národní výbor vydal dnes 28. října první zákon:

Samostatný stát československý vstoupil v život. Zachována souvislost dosavadního právního řádu se stavem novým, aby nenašly zmatky a upraven nerušený přechod k novému státnímu životu.

Národní výbor jménem československého národa jako výkonný státní svrchovaný orgán nařizuje:

I. článek: Státní formu československého státu určí národní shromáždění ve srozumění s československou národní soud v Paříži jako orgán jednomyslné vůle národa. Než se stak stane, vykonává státní svrchovanost národní výbor.

II. článek: Veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení zůstávají prozatím v platnosti.

III. článek: Všechny úřady samosprávné, státní a župní, ústavy státní, zemské, okresní, župní a obecní jsou podřízeny národnímu výboru a prozatím úřadují a jednají dle stávajících platných zákonů a nařízení.

IV. článek: Zákon tento nabývá platnosti dnešním dnem.

V. článek: Předsednictva národního výboru se ukládá, aby tento zákon vedlo. Dáno v Praze 28. října 1918.

Antonín Švehla. Jiří Stříbrný. Dr. Alois Rašín. Dr. František Soukup. Dr. Vavro Šrobár v.r.

Na založení republiky měl největší zásluhu Tomáš G. Masaryk, který se narodil roku 1850 a své mládí prožíval na jižní Moravě. Nebyl však žádný svatý, dokonce ho i ze vzdělání vyloučili.

Jeho životní láskou byla Charlotta Garrigue. Charlotta byla Američanka a stejně jako Masarykovi jí hodně záleželo na rodině. Spolu měli 3 dcery, z nichž jedna zemřela pár měsíců po porodu, a 2 syny. Nejznámějšími dětmi byly Jan a Alice. Jan se později stal ministrem zahraničí.

T. G. Masaryk zemřel 14. září 1937 ve 3:29 ráno v Lánech.

KAFECÁRA

„Káva musí být horká jako peklo, černá jako d'abel a sladká jako láska.“

Charles Maurice de Talleyrand

Už jste našli flašinetáře? A víte, že je slušnost mu dát alespoň 10 haléřů?

President republiky ve východních Čechách – Návštěva Jaroměře a Josefova

Lidové noviny ROČ. 34 ČÍS. 345., v pondělí 12. července 1926, ráno. Redakčně zkráceno

Druhý den vítězné cesty Masarykovy poskytoval obraz docela jiný než včera. Někdo se tomu může snad usmát, ale v podstatě lze tento rozdíl charakterizovat tím, že včera měl president bílé šaty a slavník, kdežto dnes ráno vzal šedý jezdecký oblek a vysoké žluté boty. Dnes byl nejen presidentem, ale také nejvyšším vojenským velitelem. Podivovaly-li se včera jásající zástupy jeho vytrvalosti v dusnu, bouři a lijáku, žasli dnes tím více, když v poledních hodinách táhly za presidentem hloučky unavených, zapotácených, utahaných a vyčerpaných lidí od generálů po představitele měst a krajů až po pořadatele, zatímco tento voják je honil svým svěžím, rázným a přece lehkým krokem místo od místa zastavuje se u nejneopatrnějších maličkostí s nevšední pozorností.

Dopolední program byl velmi obsažný a nelze zamlčet, že zkušenosti o tom, že presidenta unavit téměř ani nelze, bylo užíváno měrou až příliš hojnou. Ale mluvit s lidmi, a nimiž konečně přijel a kteří ho chtějí užit, jak to jen půjde.

V 9 hodin odjel presidentův průvod z lázni Velichovek a hned u prvních domků před Jaroměří vjel do špalíru hasičstva celého okresu. Jejich řady dlouhé na kilometry, mění se pomalu ve špalíru Sokolů, žactva, zástupců dědin se standartami, kominíků a příslušníků všech spolků a organizací. Průvod jede po hranicích Jaroměře k slavobráně josefovské a odtud mění se špalír ve zdi desetitisíců. Ten pohled tolikrát a tolikrát viděný, a přece vždy jiný. V Jaroměři byla včera otevřená velká hospodářská a průmyslová výstava severovýchodních Čech a mimo to byl dnes agrární sjezd českého severovýchodu a již od včerejška žila obě města, Jaroměř i Josefov, ve slavnostním ruchu, dnes však se sjely jistě všechny okolní okresy, jinak si nelze myslit, odkud se vzalo to moře lidí.

Na řadě je napřed Josefov. Na hlavním náměstí vítá pana presidenta ministr národní obrany, pan Syrový, který jako zástupce vlády byl jeho průvodcem a dále starosta Müller, který žádá zejména, aby Josefov byla zachována vojenská posádka, jež přispívá k hospodářskému rozvoji města. President mu odpověděl:

Já vám děkuju, pane starosto a všem obyvatelům za milé přivítání. Zrušení pevnosti jistě znamená pro vás začátek nové doby. Máte vodu na

stoku dvou řek, máte uzel železných drah, podmínky při dobré půdě v okolí, abyste město zvelebili. Já znám vaše potřeby, vláda také, slibuju, co bude v naší moci a v oboru působnosti, a budeme pomáhat, kde vám vaše síly by nestačily. To jste slyšel — obrací se ke generálovi Syrovému a s úsměvem — to jste slyšel, co chtějí, hodně vojáků, mají vás rádi.

Nato odešel v průvodu ministra generála Syrového, zemského velitele generála Drobného, náčelníka své vojenské kanceláře gen. Čečka, velitele 4. pěší divise, generála Krejčího a generála Hoppe na radnici, kde si dal představit členy městské rady, zástupce a funkcionáře spolků a představitele úřadů. Sem mu také přinášejí bezmála celou knihovnu různých pamětních knih, aby se podepsal. Když si sedal ze stolku, podotkli: Teď už to umím — se podpisovat.

Špalíru od radnice k vojenskému cvičišti se naskýtá nyní podívaná na nejvyššího velitele vojska, jak křepce odjíždí na koni před generály k slavnostní přehlídce. Přehlídku vedl plukovník Hasan.

Zatím už čekají jaroměřští na náměstí a již tu vyskakují z automobilu. Za zvuků hymny letí k nohám žerdi praporů. Řada maličkých drobečků, dětí, které ještě nedorostly do první třídy, pokukuje na něho, naslouchajícího slovům starosty města Vyžňáka a starosty okresu Prokopa a odpovídajícího:

„Pánové, děkuji vám za vaše milá slova, za přátelské přivítání. Mně tak asi je známo, jak pokračujete v okresu i v městě. Máte úkoly před sebou. Slibuji vám, pokud dovedu, budu vám ve svém oboru působnosti nápomocen. Víím také, že svornost mnoho dobrého vykoná, pokračujte této cestě ve svornosti všichni.“

Podepsav na radnici horu pamětních knih, vyšel opět na náměstí, protože se ho nutně dožadovaly nejmenší děti. Přistoupil k jejich řadě a chodí tu před nimi bezmála v dřepu: „Jak pak ti říkají?“ potahuje maličkého cvalíka za chlupatou čepici.

„Miloslav.“

„Miloslav? — tož se mějte dobře děti. Chodíte všichni do školy?“ Objevilo se, že jich do školy chodí ještě velmi málo.

„Kolik je ti let? — zdvihne usmívajícího se špunta.

„Nevím.“

„Ale jak bys nevěděl, jak jsi starý?“ Mlčení.

„Také nevíš? Tož on neví, kolik mu je let“

Obrátí se k jinému

„Ale ty víš?“

„Nevím“, vykřikne chlapec vítězně.

„Tak ať ti to doma řeknou, máma a táta, ať ti to doma řeknou. S bohem děti.“ A odchází na výstaviště.

Tam se koná právě agrární sjezd a president je zde uvítán předsedou sněmovny Malypetrem a poslancem drem Černým a předsedou výstavy.

V odpovědi jemu praví: „Děkuji vám, pánové. Rád jsem přišel a rád vidím, co mně ukážete. Ukažte mně toho mnoho pěkného, krásného, já se vždycky rád na výstavách v Praze i jinde poučím. Vy jste řekl, abych byl shovívavý. To si musíte přivést odborníka, který nebude shovívavý, abyste ještě lepší to udělali. Váš pan starosta mně říkal, že výstava je velmi hezká.

Hned nato volání, výkřiky letí k hlavní výstavní budově, president vystupuje nahoru na balkon sokolovny a objevuje se tu lidu. Poslanec Černý vítá ho tu znova, přerušován nekonečným jásosem. Mluví o Masarykově práci, ale lid chce nyní vidět na řečništi jinou postavu a dožaduje se prosebnými výkřiky, aby jim president něco řekl. President váhá chvíli, ale když náhle uhodí výmluvní ticho a trvá a trvá, předstoupí k zábradlí a vztáhne trochu ruku. Nad tisíci hlavami zní zvučně, jasně a mladě jeho hlas.

„Pánové a všichni přítomní, děkuji vám. Vy jste vzpomínali mé práci, já jsem přišel shlédnout práci vaši, okresu, města. Jsem přesvědčen, že uvidím a přesvědčím se o pokroku města v zemědělství a průmyslu. Přeju vám pokrok další a zdar v součinnosti vaší s vládou i se mnou. Přeju všechno dobré...“

Oblíbené pochutiny pana presidenta

Bažant po česku

2 bažanti, 200 g anglické slaniny, sůl, pepř, 200 g šalotky, 1 dl bílého vína. Houskové smaženky: 2 housky, 2 dl smetany, muškátový květ, sůl, hladká mouka, 2 vejce, 5 cl bílého vína, 10 g droždí, 5 lžíc oleje

Očištěného bažanta prošpikujeme, osolíme, opepříme a za stálého podlévání vínem upečeme se slaninou i šalotkou. Podáváme s červeným zelím a houskovými smaženkami. Nakrájenou housku zvlhčíme ve smetaně, přidáme sůl, muškátový květ i droždí a uděláme placičky, jež obalíme ve vinném těstíčku a usmažíme.

Ochutnej dnešní presidentské menu!

Jídlo tě dělá šťastným, jídlo ti rozumí.

Malinový dezert

5 dl smetany ke šlehání, 200 g malin, 20 g želatiny, 100 g cukru, 1 lžička citrónové šťávy. Koňaková pěna: 2 žloutky, 1 dl bílého vína, 1 cl koňaku Želatinu rozpustíme v 1 dl vody, přidáme rozmačkané maliny, citrónovou šťávu a půlku cukru.

Třetinu směsi vlijeme do 4 formiček - jen zaplníme dno. Půlku smetany ušleháme, do další vmícháme cukr, zbytek malin a ušlehanou smetanu. Směsí doplníme formičky a necháme zatuhnout v chladničce. Ve vodní lázni ušleháme žloutky do pěny. Když začne houstnout, postupně přiléváme bílé víno. Nakonec vmícháme koňak a trochu cukru. Dezert vyklopíme na talíř, lehce pocukrujeme, ozdobíme malinami a přelijeme koňakovou pěnou.

BLUE STAR

Přijďte na vystoupení swingové kapely, která hodlá své vystoupení zahájit v 19.30 hod.

Svobodní!

Lidové noviny. Roč. 26. Čís. 297., v úterý 29. října 1918.

Rakousko-uherská vláda kapitulovala a tím je rakousko-uherská říše rozvázána. Národní výbor československý ujal se v Praze v důsledku toho zatímně vlády a v nejbližších dnech převezme vládní moc v celém území československého státu. Přestala doba politických úvah, nastala doba práce. Nyní ukáže český národ, že je zralý a k politické samostatnosti, a před očima celého vzdělaného lidstva, sledujícího napjatě první kroky osvobozeného národa, vykoná div hladkého a pokojného provedení převratu, jakých svět neviděl dosud mnoho. Naše mladá svoboda i blahobyt nás všech závisí nyní na naší kázni a na našem pořádku. Proto žádáme v této osudné chvíli věrné Čechy, aby s nasazením všech sil se věnovali udržování pořádku a otírání anarchie. První zákon naší vlády nařizuje zachování dosavadních zákonů a nařízení, dokud nebudou změněna. Klid, naprostý a nezlomný klid, bez výtržností bez demonstrací, jest heslem dne. Každý na své místo, ke své práci, ke svým povinnostem. Svoboda naší vlasti je v nebezpečí, nebudeme-li poslušni prvního rozkazu své vlády.

Pro mír!

Lidové noviny. Roč. 26. Čís. 298., ve středu 30. října 1918.

(K. k.) Rotterdam, 29.10. Podle Courantu píše Daily News: Jestliže mír, jak nové chování se Německa dává tušiti, jest blížký, nesmíme váhati učiniti nutné kroky, aby byl učiněn konec nepřátelství. Nemohlo by býti ospravedlněno pokračovati v boji za věci, které mohou býti upraveny bez boje. List vyzývá zase spojení, aby přijali Wilsonovy podmínky.

**Klape to? To zjistíte
v 16.30 hod.
Klapeto!**

(K. k.) Londýn, 29./10. Westminster Gazette píše: Můžeme nyní sdělit, že jsme předešlého týdne všeobecně očekávali, že německá vláda, pokud se týče podmínek Wilsonových poslední notě, bude se stavěti tak, jakoby podmínky ty nebyly vůbec dány, anebo že je bude prudce poírat. Že bere tyto podmínky k vědomí a očekává návrhy na příměří, a že ujišťuje vážně presidenta, že má co činiti s novou vládou a sice s vládou lidovou, jest povážlivým znamením, jak napjatá jest situace. Pravda přichází příliš najevo, než aby mohla býti skrývána. Uplatňuje se všude u ústředních mocností stejně. Netřeba

se tázati, jsou-li Němci upřímní, když prohlašují, že při uspořádání svého státu zavedou ohlášené změny. To není pro nás otázkou. Chápeme zcela dobře, že ve většině Němců musí býti hněv a roztrpčení jak proti nám, tak také proti jejich krajanům, kteří je uvedli do tohoto neštěstí. Otázka je pro nás jednoduše ta, zda-li po tomto zmatku může nastati trvalý nový německý systém, který odepíše, co jest nedobytné, nebude chtíti válčiti a až přijde čas, bude s námi pozitivě spolupůsobiti při zřízení nového světa. Není žádných dokladů, na základě, kterých bychom nyní mohli zodpověděti otázku a odpověď bude v nemalé míře záviseti od našeho vlastního postupu. Máme tu jest třeba Německu pomoci při prvních krocích. Není nebezpečí, dokud vojsko jest v poli. Víme z trpké zkušenosti, jak málo možno důvěřovati lidem, kteří mají určitý pocit, že jsou odzbrojeni a že nemohou obnoviti nepřátelství. Ale přeče začne pokoušení a bude to zkouškou pro naše ujišťování, že v tomto okamžiku můžeme přejíti od války k politice a upravití mír ne jako ti, kteří se snaží jenom zlepšiti situaci pro pozdější válku, nýbrž pro obnovu, která po svém způsobu bude uznána za spravedlivou a vyloučí obnovení militarismu.

Prvorepublikové zajímavosti

Už v roce 1935 u nás vznikaly první dopravní značky, jezdilo se však na opačné straně, než tomu je dnes. Svě místo u nás měla i letecká doprava, která létala převážně přes první republiku. Rychle se rozvíjela i vlaková doprava, která byla na tu dobu velice vyspělá. V téže době bylo velice populární svést se tramvaj, protože to bylo úplně jiné než se vést ve vagóně taženého koňmi.

První republika vznikla 28. října 1918. O dva dny později se k Česku připojilo Slovensko a poté i Podkarpatská Rus. Zanikla pak 30. září 1938 kvůli Mnichovské dohodě, což byla dohoda o postoupení pohraničních území Československa Německu.

První republika byla velice bohatá. V průměru si dělník vydělal kolem 8 000 Kčs za rok, což na tu dobu nebylo vůbec málo. Celkově byla první republika orientovaná na Západ.

Masaryk byl velice sportovně založen. Nejznámější sportovní organizací byl Sokol. Ten pořádal také všesokolské slety.

Móda byla stylová, ale nákladná. Zatímco muži obvykle nosili jako doplněk hůl, ženy šály z peří.

Lidé vyhledávali kulturu, i v malých městech měli divadla a kina. V této době vznikalo mnoho filmů, mezi známé herce patřili V. Burian, Hugo Haas, Adina Mandlová či Lída Bárová.

Zainteresován byl i americký prezident Woodrow Wilson, domácí odboj Maffie a také legie. Založení republiky bylo stvrzeno Washingtonskou deklarací.

Kolik váží koruna?

V porovnání s rokem před válkou činily v létě 1919 dělnické mzdy jen 37,4%! Cena zboží přitom neklesala, naopak — byla často až o 90 %

vyšší. Docházelo přitom k paradoxní situaci: nebylo pracovních sil, a přitom panovala nezaměstnanost.

Muži i ženy se hlásili prakticky k jakémukoliv zaměstnání, ale ne vždy pochodili. Prodejci zboží museli vyrovnávat nedostatečné zisky vyšší cenou, čímž opět klesala schopnost prodat.

ZELENÁ SEDMA

Už vám někdy „hrá-la“ zelená sedma do karet? A co takhle na parketu? Přijďte se o tom přesvědčit v 18.00 hod.

Reklama

C. k. priy. všeobecná obchodní banka, filiálka v Brně (dříve Edurad Urban). císaře Františka Josefa náměstí č. 18, přejímá peníze na příznivé zúrokování. Poskytuje půjčky na cenné papíry.

Dámské pláště

250. 450. 700 K. školní pláštětky 150. 300 Kč. látkové šatečky, velourové klobouky 100 K výše. Bedřichka Reinhardtová. Brno. Radnická 1.

I ty se můžeš stát pivařem!

At' žije, kdo pije!

Prvorepublikový den

o Jaroměři

Masarykovy sady

Hlavní program

- 14.00 hod. - Slavnostní zahájení, ceremonie na počest první republiky
- 14.30 hod. - Vystoupení vojenských jednotek
- 15.30 hod. - Vystoupení flašinetáře
- 16.30 hod. - Klapeto
- 18.00 hod. - Zelená sedma
- 19.30 hod. - Blue Star
- 21.00 hod. - Ohňostroj

Co vás ještě čeká a nemine?

- Výstava - Jaroměř dnes a před sto lety
- Výstava - Cesta ke svobodě
- Program Umělecké kolonie Bastion IV
- Prvorepubliková pošta
- Fotokoutek
- Doboví hasiči
- Bohaté občerstvení

Presidentská tabule dnešního dne!

- Trdelníky, palačinky
- Ovoce v horké čokoládě
- Špízy, langoše, klobásy, čertíci v lokši
- Staročeské topinky, limo, pivo
- Krkonošské sirupy
- Domácí pivo (točené i lahvé)
- Káva a mnoho dalšího...

JAROMĚŘ

MĚSTSKÉ
MUZEUM
V JAROMĚŘI

Prvorepublikový Zpravodájek, vychází 18. 8. 2018 k příležitosti 100. výročí založení republiky

Vydává: Město Jaroměř, nám. Československé armády 16, Jaroměř

Náklad: 500 ks

Tisk: Tiskárna V&H Print Hlávko s.r.o.

Toto číslo pro vás připravil tým: Bc. Lucie Angelika Tykalová a Mgr. Markéta Drahorádová